

Puuduste kõrvaldamise selgitused ja taotluse täpsustus

Andmekaitse Inspeksioon on 11.05.2028 määranud Sotsiaalministeeriumile tähtaja uuringu „Rahvastikuandmete simulatsioonimudeli arendamine (Riikliku pensioni prognoosimudeli edasiarendamine ning kasutusvaldkonna laiendamine)“ taotluses esinevate puuduste kõrvaldamiseks.

Koos seisukohadega edastab Sotsiaalministeerium ka täpsustuse seoses taotluses lisas 4 toodud andmekoosseisuga.

Andmekaitse Inspeksiooni tagasiside koos Sotsiaalministeeriumi vastustega:

1. Isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 6 lg 5 järgi loetakse teadusuuringuks ka täidesaatva riigivõimu analüüsid ja uuringud, mis tehakse poliitika kujundamise eesmärgil. Nende koostamiseks on täidesaatval riigivõimul õigus teha päringuid teise vastutava või volitatud töötleja andmekogusse ning töödelda saadud isikuandmeid.

Justiits-ja Digiministeerium (JDM) on IKS § 6 lõikes 5 nimetatud uuringute osas selgitanud¹, et IKS § 6 lõiget 5 tuleb tõlgendada kitsalt. Nimetatud alusel isikuandmete töötlemiseks peab täidetud olema kaks tingimust. Esmalt analüüsid ja uuringud teostatakse täidesaatva riigivõimu poolt ning teisalt, uuringud ja analüüsid on vajalikud poliitika kujundamiseks.

Eesti Vabariigi põhiseaduse ja seaduste alusel teostab täidesaatvat riigivõimu vahetult või valitsusasutuste kaudu Vabariigi Valitsus (VVS § 1). Riigikantselei on valitsusasutus (VVS § 39 lg 3, § 76). Poliitika kujundamise eesmärgil uuringu tegemiseks peab asutusel olema õigusaktist tulenev pädevus poliitika kujundamiseks või selleks sisendi andmiseks. Taotluses välja toodud alustest ei nähtu RK poliitika kujundamise pädevust. Üldine õigusaktis sätestatud avalik ülesanne korraldamiseks või koordineerimiseks ei hõlma poliitika kujundamist või vastavat otsustuspädevust, vaid on ülesande praktiline täideviimine. Seetõttu ei saa RK töödelda isikuandmeid IKS § 6 lg 5 alusel. Palun taotlust selles osas muuta.

Sotsiaalministeeriumi vastus: Muutsime taotlust nii, et Riigikantselei ei ole kaasvastutav töötleja IKS § 6 lg 5 alusel. Taotluse parandatud versioonis eemaldasime Riigikantselei kaasvastutava töötleja rollist ning täpsustame, et Riigikantselei osalus piirdub uuringu tellija ja tulemuste kasutaja rolliga koond- ja anonüümitud kujul, ilma juurdepääsuta isikuandmetele või pseudonüümitud andmetikele.

Muutsime punkte 1.2, 1.3, 2.1.1, 2.1.3, 2.1.4, 2.1.5, 2.1.6, 3, 7.1, kus enamasti eemaldasime Riigikantseleid sisaldava informatsiooni.

2. Taotluse punktis 5.1. on uuringu eesmärgina kirjeldatud pensioni mikrosimulatsioonimudeli edasiarendamine, laiendades selle kasutusotstarvet rohkemate tunnuste kaasamisega. AKI märgib, et riikliku pensioni prognoosimudeli loomine ei ole lõppenud. AKI pikendas RaM taotlusel sel eesmärgil isikuandmete töötlemisetähtaega 28.04.2026 otsusega nr 2.2.-1/26/31-2 kuni 31.12.2026. Lisaks on pensionimudel kasutusel ministeeriumite uuringus „Pensionisüsteemi finantsilise ja sotsiaalse jätkusuutlikkuse analüüs“ kuni 31.12.2027 vastavalt AKI 05.03.2026

otsusele nr 2.2.-1/26/6-4. AKI hinnangul ei ole loomise või arendamise eesmärgil sama mudeli andmeid üheaegselt võimalik erinevatel uuringueesmärkidel kasutada. Palun selgitada sama mudeli isikuandmete töötlemist samaaegselt erinevatel eesmärkidel toimuvate uuringute raames.

Sotsiaalministeeriumi vastus: Täiendasime punkti 5.1.

3. Taotluse p 5.1. järgi on uuringul kaks alaeesmärki: simulatsioonimudeli väljatöötamine ja mudeli jätkusuutlikkuse tagamine. Taotluse punktides 1.3. ja 5.1. ning lisadokumentides toodud kirjeldustest nähtub, et teine alaeesmärk on mudeli kasutamine. Andmekaitse Inspektsioon selgitab, et mudeli loomist ja arendamist saab käsitleda uuringuna IKS § 6 lg 5 mõttes. Mudeli jooksvaks kasutamiseks toimuv isikuandmete töötlemine ei toimu enam konkreetse uuringu raames ning mudeli kasutamiseks tuleb luua sobiv õiguslik alus. Kui isikuandmete töötlemiseks õiguslik alus puudub, ei ole andmetöötlus lubatud ega kooskõlastamine võimalik. Palun taotlust muuta.

Sotsiaalministeeriumi vastus: Täiendasime punkti 5.1 ja 1.3.

4. Taotluse lisas 2 toodud andmekoosseisu kuuluvad andmed võetakse registritest vastavalt kas 2012. a või 2016. a algusest kõigi isikute kohta kes olid Eesti residendid 2012–2026. a. Taotlusest ei selgu andmete kaasamise perioodi lõpp. Lisas 2 on viidatud ESU andmetele kuni 2033. aastani, taotluse punkti 6.1. kohaselt lõpeb juurdepääs andmetele Statistikaametis 01.01.2028. Palun täpsustada millise perioodi andmeid uuringus kasutatakse.

Sotsiaalministeeriumi vastus: Täiendasime punkti 5.2 ja Lisa 2. lehte „Tervis – küsitlusandmed“ veergu A.

5. Isikuandmete töötlemise eesmärgi täitumisel (uuringu lõppemisel) tuleb andmetöötlus lõpetada (andmed kustutada). Statistikaamet koostab konkreetse uuringu tarbeks vajalikud andmestikud, mida pärast uuringu lõppemist ei säilitata. Palun taotluses välja tuua uuringus töödeldavate isikuandmete kustutamise aeg vähemalt aasta ja kvartali täpsusega, arvestades uuringu tegelikku kestust.

Sotsiaalministeeriumi vastus: Täiendasime punkti 6.1 ja 6.3.

6. Taotluse punkti 7.1. kohaselt andmesubjekte nende isikuandmete töötlemisest eraldi ei teavitata, kuivõrd teavitamine ei ole võimalik/põhjendatud, kuna andmete töötlemine ei kahjusta andmesubjekti huve, sest väljund on teaduslik üldistus. Vastutavad töötlejad on taotluses välja toonud, et SoM informeerib käimasolevatest uuringutest oma veebilehe kaudu, RaM informeerib isikuandmete töötlemisest andmekaitsetingimustes ja teostatud uuringutest veebilehel, samuti informeerib RK tehtud uuringutest oma veebilehel.

Isikuandmete kaitse üldmääruse üheks oluliseks põhimõtteks on läbipaistvuse põhimõte. Läbipaistvuse tagamiseks tuleb andmesubjekte isikuandmete töötlemisest teavitada vastavalt IKÜM artiklitele 12–14 konkreetset selles uuringus toimuvast andmetöötlusest. Teavitamise eesmärk on, et andmesubjekt oleks teadlik oma andmete töötlemisest ja saaks kontrollida selle seaduslikkust. Uuringus töödeldakse

isikuandmeid, mis ei ole saadud andmesubjektilt ning neid töödeldakse muul eesmärgil, kui see, milleks neid algselt koguti. Seetõttu tuleb andmesubjekti teavitada isikuandmete töötlemisest **enne** andmete edasist töötlemist. Asutuse üldised andmekaitsetingimused ei kajasta konkreetses uuringus isikuandmete töötlemist ning teave juba läbi viidud uuringute kohta ei täida andmesubjekti eelneva teavitamise kohustust. Üldmäärus küll kehtestab ka andmesubjektide teavitamata jätmise alused, kuid neid saab rakendada pigem erandlikel asjaoludel. Antud uuringu taotluses ei nähtu selliseid erandlikke asjaolusid, mis takistavad isikute teavitamist. Teavitada on võimalik läbi (sotsiaal)meedia, ministeeriumi vm asutuse kodulehe kaudu vms viisil iga uuringu andmekaitsetingimustest enne uuringu alustamist. Seega palun kaaluda andmesubjekti teavitamise võimalusi ja vastavalt sellele taotlust täiendada. Kui leiate, et isegi ka üldine andmesubjektide teavitamine võimalikuks ei osutu, palun seda otsust põhjendada.

Sotsiaalministeeriumi vastus: Täiendasime punkti 7.1.

Andmetaotluse täiendus - Lisa 4. Andmete koosseis (lopplik)_parandatud leht „Töötamine ja sotsiaalmaks“ rida 3 ja 13

Täpsustame TSD andmete koosseisu ja detailsust (Lisa 2 leht „Töötamine ja sotsiaalmaks“ rida 3 ja 13). Kui esialgses taotluses soovisime töötasu aastase täpsusega, siis nüüd kuise täpsusega, kuna rahvastiku simulatsioonimudel vajab isiku seisundite muutumist ajas võimalikult täpselt. Aastane brutosumma ei võimalda eristada, kas isik töötas kogu aasta jooksul väiksema koormusega või töötas ainult mõnel kuul suurema sissetulekuga. Samuti ei võimalda aastane summa siduda töötamist ja sissetulekut teiste ajas muutuvate tunnustega, näiteks töötuse, pensionile siirdumise, rände, terviseseisundi või leibkonnaseisu muutustega.

Kuine detailsus on vajalik tööturuseisundi ja sissetuleku dünaamika modelleerimiseks, sotsiaalmaksuga kaetud perioodide tuvastamiseks, pensioniõiguste kujunemise arvutamiseks ning käitumuslike võrrandite hindamiseks. TSD koodi lõikes eristamine on vajalik, kuna eri koodid kajastavad erinevat liiki töötamist või sotsiaalmaksuga maksustatavat tulu ning nende mõju tööturuseisundi ja pensioniõiguste modelleerimisel ei ole sama.